

lena Marić *Potrebe izbegličke populacije u Republici Srbiji – izazovi i perspektive* (str. 209-219) i na koncu posljednji rad je Julije Švonje na temu *Upravljanje razvojem neformalnog obrazovanja srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao preduslov za regionalni razvoj i poboljšanje kvaliteta života svih državljanina Republike Hrvatske* (str. 223-236).

Zbornik još donosi i *Zaključke naučnika s petog jubilarnog međunarodnog naučnog skupa „Hrvatsko-srpski odnosi : rešavanje otvorenih pitanja“* na srpskom i engleskom jeziku (str. 237-243). Među zaključcima posebno je apostrofirano instrumentaliziranje u budućnosti „bilo koje od dvije manjine od strane matične države“, zatim „da se ne slijede negativni već pozitivni primjeri u rješavanju manjinskih pitanja, da hrvatska znanstvena zajednica pristupi objektivnom prikazivanju problema Srba u Hrvatskoj i da jednako postupa znanstvena zajednica u Srbiji u odnosu prema Hrvatima u toj zemlji“ (str. 238). Zaključke znanstvenika prate i zaključci političkih predstavnika Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske, u kojima je posebno naglašena potreba najviših predstavnika Republike Hrvatske i Republike Srbije da nastave unapređivati međusobne odnose i suradnju, te da isto trebaju nastaviti suradnju i predstavnici dviju manjinskih zajednica, što je konkretizirano dogovorom o zajedničkom sastanku tijekom jeseni 2012. u Zagrebu.

Skupa s Mariom Barom, koji je napisao izvješće s održanog skupa za tjednik *Hrvatska riječ* (br. 489, str. 8-9) možemo zaključiti sljedeće: za razliku od prijašnjih zbornika, ovaj posljednji po prvi puta ima ravnomjerniju zastupljenost u tematiziranju problema srpske

nacionalne zajednice u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji. „U pitanjima bilateralnih odnosa dviju država, tako i u sadašnjim skupovima o srpsko-hrvatskim odnosima, potrebe i interesi Hrvata u Republici Srbiji nisu bili uvijek prepoznati u zadovoljavajućoj mjeri. Jedan od mogućih razloga zašto je tomu tako je vjerojatno što srpsko pitanje u Republici Hrvatskoj ima daleko veću težinu nego li hrvatsko u Srbiji te je stoga medijski, znanstveno i politički bolje popraćeno. Daljnji razlozi se mogu tražiti u broju, političkoj organiziranosti, kompetenciji elita, ali se ne mogu zanemariti i dosadašnji propusti organizatora da upute pozive autorima koji su do sada već očitovali svoj znanstveni interes prema Hrvatima u Srbiji. To je za posljedicu imalo da su teme o njima bile podzastupljene, uz površan pristup i u nekim slučajevima i činjenične netočnosti“.

Tomislav Žigmanov

Živko Mandić, *Pismu piva prilipa divojka : ostvaraji uma i duha santovačkih Hrvata*, Croatica, Budimpešta, 2012., 327. str.

Potkraj 2012. godine, u nakladi budimpeštanske izdavačke kuće Croatica, objelodanjena je nova knjiga Živka Mandića *Pismu piva prilipa divojka*, s podnaslovom *Ostvaraji uma i duha santovačkih Hrvata*, koju je autor Živko Mandić posvetio svojim suseljanim Santovcima da ostanu vjerni svekolikom nasljeđu predaka. Kako ističe sam autor u predgovoru, knjiga ukoričuje, osim bečaraca (koje je već objavio u knjizi *Šokica sam i bit ću dovika : santovački bečarci*. Croatica, Budimpešta, 2009.), sve

stihovane ostvaraje Hrvata u bačkom Santovu koje je zabilježio tijekom minula četiri desetljeća.

O tome kako i zbog čega je nastala ova knjiga Živko Mandić uz ostalo piše u predgovoru knjizi: „Njome vraćam osobni dug zavičaju iz kojega sam potekao i gdje sam zavolio sve ono što su nam namrli, u nasljeđe ostavili naši preci, u sklopu toga i pučke umotvorine mojih suseljana koji su se njima duhovno izgrađivali i zasladaivali svoju svagdašnjicu, koji su u ove stihove udahnuili vlastiti svijet. Dograbljen gorkom spoznajom da nam sve više vrednota nepovratno iščezava, liježe u grob, usto svjestan da radim općekoristan posao, uhvatio sam se ukoštac s prolaznošću. Prikupljanju sam pristupio ustrajno i zanesenjački, sve poradi jedinoga cilja: da se izmakne zaboravu što više postignuća uma i duha santovačkih Hrvata, tih priprostih rata-
ra koji su, često u maćehinskim uvjetima i unatoč svim povijesnim mijenama, brižno čuvali svoju jezičnu i kulturnu samosvojnost, koji najčešće nisu mogli birati život kakav su htjeli, stoga su pje-

vali o životu kakav su željeli, nedaćama i neimaštini usprkos.“

Na više od 300 stranica, autor je objavio domalo 350 pjesama koje je zapisao u Santovu u obliku u kakvom ih je čuo od svojih kazivača, te ih svrstao među lirske i epske narodne pjesme. Lirske pjesme tematski svrstava u prigodne pjesme, koje dalje dijeli na pjesme uz narodne obrede i običaje, posleničke pjesme, zdravice, predsvatovske pjesme, svatovske, šalaje, poskočice, uspavanke i tužbalice, zatim u mitološke pjesme, ljubavne pjesme i balade. Među epske narodne pjesme svrstava šaljivo-podrugljive pjesme, brojalice i druge dječje pjesmice, socijalno-rodoljubne i pjesme o vjersko-političkim događajima. Kako ističe sam autor odnosno sakupljač, pjesme je „poradi lakšeg snalaženja ona-slovio, obično po prvome stihu“.

„Ovi stihotvori, među kojima ima i onih drevnog postanja, nastali su u želji da se ponešto priopći ljepše, ritmički dotjeranim izražavanjem, uglavnom neposredno u svezi s različitim krupnijim događajima ili istaknutim osobama u svojoj okolini. U ovim čitkim i pitkim pjesmama zrcale se osjećaji i zapažanja, u njima je našlo odraza narodno, seljačko mišljenje, svjetonazor našega čovjeka koji je i najdublju zbilju umio iskazati sa svom jednostavnošću i uvjerljivošću. Oslonjeni na vlastito životno iskustvo, pjesme su spjevali ponajbolji tvorcima, daroviti pojedinci, većini kojih ne znamo danas ni ime“, ističe uz ostalo Živko Mandić u predgovoru knjizi.

On se posebno osvrće i na nekadašnje najpoznatije narodne pjevače, među kojima se ističu „dida Ignja Mišetin“ / Ignja Mandić (1827.-1908)./ i „snaš Marija Perizeva“ /Marija Bartulov Fucin

(rođena 1862.). Izdvaja i ime nadarene Anice Jozić Prodan (1889.-1977.) koja je još i 70-ih godina prošloga stoljeća sastavljala stihove.

Iznimno vrijedan dio knjige čine brojne bilješke s posebno vrijednim podacima iz već zaboravljene nam prošlosti, kao i stare fotografije, većinom s početka i prve polovice XX. stoljeća, u manjem broju i s kraja XIX. stoljeća, kojom je knjiga ne samo urešena nego i dodatno obogaćena. Za razliku od starih crno-bijelih fotografija iz prošlosti, na naslovnici je fotografija u boji mlade pjevačice Darinke Orčik u izvornoj santovačkoj šokačkoj narodnoj nošnji, koja nam svjedoči da tradicija santovačkih Hrvata još živi, da se njeguje i danas, ali jednako tako da ona ima i budućnost.

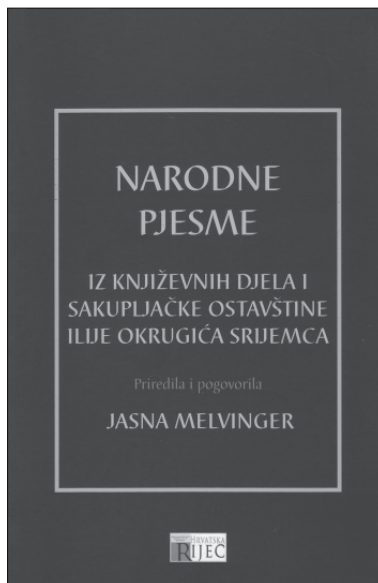
Na kraju knjige nalazi se i tumač manje poznatih riječi, mišljenje lektora i bilješka o piscu.

Knjiga Živka Mandića doprinosi da se mukotrпно sakupljena usmena baština santovačkih Hrvata ne zaboravi, te da tako očuvana, sada već i zapisana, dalje živi i prenosi se s naraštaja na naraštaj.

Stipan Balatinac

Narodne pjesme iz književnih djela i sakupljačke ostavštine Ilije Okrugića Srijemca (priređ. Jasna Melvinger), NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2012., 84 str.

U okviru nakladničke djelatnosti NIU „Hrvatska riječ“, u ediciji „Baština“, kao 13. knjiga u nizu, 2012. godine objavljena je knjiga *Narodne pjesme iz književnih djela i sakupljačke ostavštine Ilije Okrugića Srijemca* koju je priredila i za istu napisala pogovor prof. dr.

sc. Jasna Melvinger. Riječ je o knjizi u kojoj je sabrano ukupno pedeset i devet narodnih pjesama podijeljenih u sedam tematsko-sadržajnih cjelina i nekoliko podcjelina kao što su: prigodne pjesme (pjesme uz narodne obrede i običaje: dodolske, koledarske, đurđevdanske, kraljičke; napitnice vinske, napitnica svatovska; pripjevi i poskočice u kolu, sljepačke tužaljke, naricaljke), mitološke pjesme, ljubavne pjesme (ljubavne kratke, romance, erotska), porodične, elegijske, baladne pjesme i pjesme šaljivo-podrugljive. Spomenuta podjela korisna je jer čitatelju na taj način daje lakši uvid u pojedine cjeline i omogućava fokusiranje na sadržaj koji ga interesira. Osim toga, u knjizi su objavljeni bibliografski i kataloški podatci te svakako vrijedan doprinos razumijevanju poveznice Ilije Okrugića i narodnih pjesama u vidu pogovora koji je napisala priređivačica knjige, a u kojemu su osobito značajna pojašnjenja vezana uz pjesničke cjeline iz knjige. Priređivačica ove knjige priredila je uz ovu, od 2007. godine i pet